МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС:
перспективи розвитку вищої освіти України

Матеріали VII Міжнародної наукової конференції
“Модернізація вищої освіти України в умовах
Болонського процесу: аналіз вітчизняного досвіду
і перспективи розвитку”,
м. Одеса, 29–31 травня 2007 р.
і VIII Міжнародної наукової конференції
“Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи
вищої освіти в контексті Болонського процесу”,
м. Судак (Автономна Республіка Крим), 13–16 вересня 2007 р.

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

ББК 74.58(4УКР)я43
Б79

Відповідальний редактор В. М. Чирков
(видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”)

Б79 Болонський процес: перспективи розвитку вищої освіти України: Матеріали VII Міжнар. наук. конф. “Модернізація вищої освіти України в умовах Болонського процесу: аналіз вітчизняного досвіду і перспективи розвитку”, м. Одеса, 29–31 трав. 2007 р. і VIII Міжнар. наук. конф. “Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи вищої освіти в контексті Болонського процесу”, м. Судак (Автономна Республіка Крим), 13–16 верес. 2007 р. — К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. — 368 с.: іл. — Бібліогр. в кінці статей.

ISBN 978-966-608-846-1

У пропонованому збірнику наукових праць висвітлюються проблеми реформування системи вищої освіти України, трансформації освітньої системи країни в умовах розвитку постіндустріального суспільства. Вища освіта розглядається в контексті державної політики України.

Для науковців, державних службовців, менеджерів освіти, викладачів і студентів, які навчаються за такими напрямами і спеціальностями: державне управління, політологія, менеджмент, маркетинг, педагогіка, міжнародні відносини.

ББК 74.58(4УКР)я43+74.58я43

ISBN 978-966-608-846-1

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2007

Розділ ІІ
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ 212

Гурч Л. М.
Активізація навчального процесу як засіб підвищення якості вищої освіти України 213

Білоус А. О., Гуріна О. В.
Використання результатів педагогічних вимірювань у роботі органів державного управління шкільною освітою: міжнародний і вітчизняний досвід 219

Гудзь В. В.
Виховання історичної пам'яті у студентської молоді на заняттях з історії України в умовах переходу на Болонську систему освіти 233

Балабаниць А. В., Воєводзинська О. В.
Університетська система заочної освіти: основні проблеми та напрями вдосконалення 239

Гуляницький В. В., Сафонова В. Є.
Конкурентоспроможність приватного сектора на ринку освітніх послуг в Україні 245

Кайдалова Л. Г.
Контроль якості підготовки фармацевтичних кадрів 250

Полеся Т. Л., Жученко П. С., Швець В. В.
Шляхи вдосконалення оцінювання успішності студентів за рейтинговою системою ECTS дисциплін гуманітарного та соціально-економічного напрямів при впровадженні кредитно-модульної системи в медичних університетах 253

Штих В. А.
Інтерактивні технології навчання як важливий аспект реалізації принципів Болонського процесу 258

Смеричевская С. В., Жаболенко М. В.
Рыночные возможности учреждений образования в условиях реформирования системы образования 262

Фетісова Н. І.
Актуальні питання практичної підготовки менеджерів 266

Лазоренко Л. В.
Роль ділових ігор у навчальному процесі 271

Н. І. ФЕТІСОВА
канд. екон. наук
Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ

Розглядається одне з важливих питань в організації навчання студентів — використання інноваційних видів і форм навчання для формування практичних навичок і вмінь у студентів, які навчаються за різними спеціальностями напряму "Менеджмент".

Відповідно до вимог ринку праці важливого значення набуває питання не лише теоретичної, а й практичної підготовки фахівців, набуття ними практичних навичок та умінь. У цьому контексті надзвичайно важливим питанням є вдосконалення навчального процесу та постає необхідність якнайширшого застосування широкого переліку інструментів для проведення практичних занять.

Розглянемо активні та ефективні форми навчання в системі підготовки менеджера.

Ринок праці стає дедалі вимогливішим не тільки щодо теоретичної підготовки фахівців, а й до їхніх практичних навичок і умінь. Саме тому, класична схема викладання у вищій школі "лекція — семінар" уже не задовольняє ні викладача, ні вищий навчальний заклад.

У практиці вузівського навчання діють як традиційні, так і інноваційні види і форми навчання. Порівняно з традиційним в інтерактивному навчанні змінюється сама роль викладача. Він поступається своєю активною роллю студентам і тільки спрямовує ігровий процес навчання та розвитку, через організацію взаємодії учасників створює умови для їхньої ініціативи й творчого пошуку ефективних рішень конкретних ситуацій.

Сучасні вимоги до підготовки менеджерів передбачають здобуття основних практичних вмінь і навичок ще на студентській

лаві. Опанувати сучасні технології прийняття управлінських рішень, сформувати комунікативну компетентність, навички роботи та управління групою, вміння застосовувати основні функції менеджменту в практику роботи організації найкраще допоможуть інтерактивні методи навчання. Їх застосування можливе як за всіма видами аудиторних занять, так і в самостійній роботі студента.

Для формування практичних навичок і вмінь у студентів, які навчаються за різними спеціальностями напряму "Менеджмент", під час проведення аудиторних занять з навчальної дисципліни "Основи менеджменту" слід широко використовувати ситуаційно-аналітичні і ситуаційно-розрахункові задачі, метод кейсу, метод інциденту, рольові й ділові ігри.

Серед основних форм активного навчання студентів — малі групи.

Використання малих груп у навчальному процесі, зокрема їх організація, передбачає такі етапи:

1) експертний;
2) інформаційний;
3) внутрішньогрупове обговорення;
4) реалізація;
5) підсумки.

Використання малих груп сприяє підвищенню ефективності навчання:

- підвищується мотивація, виникає відповідальність перед іншими учасниками;
- поліпшується якість прийнятих рішень;
- обмін думками сприяє новому розумінню професійних питань;
- удосконалюються навички комунікації студентів;
- посилюється взаємоконтроль;
- розвиваються організаторські здібності й професійні якості учасників малих груп.

На практичних заняттях з навчальної дисципліни "Основи менеджменту" слід розглядати та розв'язувати конкретні управлінські ситуації та завдання, які наближені до реальної практики господарювання вітчизняних підприємств. Для розробки цих завдань можна використовувати матеріали публікацій періодичних видань (наприклад, "Бизнес", "Деловой журнал", "Пер-

сонал", "Теория и практика управления" тощо) або інформацію, яка наводиться на Інтернет-сайтах різних компаній та організацій.

Аналіз конкретних ситуацій — один із методів активного навчання, що дає можливість наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців.

Мета цього методу — викликати пізнавальний інтерес студентів. Використання методу рекомендується для поглиблення знань за темою, встановлення зв'язку теорії та практики, формування умінь слухачів аналізувати ситуацію, робити висновки, приймати рішення, здійснювати конкретну продуктивну діяльність у нестандартних ситуаціях.

Структура заняття з використанням методу конкретних ситуацій така:

Введення:

- Підготовка (підбір ситуації викладачем).
- Усне переказування опису ситуації студентам.

І етап:

- Пояснення суті методу.
- Дискусія щодо зазначеної проблеми.

ІІ етап:

- Вибір спільного рішення проблеми або приблизного вибору.
- Остаточний вибір.

ІІІ етап:

- Підбиття підсумків (зазначення моментів, що мають важливе дидактичне значення). Оцінювання діяльності студентів.

Під час розробки кейсу необхідно дотримуватися таких вимог:

1. Кейс — це вміло подана історія, інформація, інтрига.
2. Кейс описує інформацію, в якій необхідно діагностувати основну проблему і прийняти управлінське рішення.
3. Кейс повинен висвітлювати, а не приховувати суперечливі рішення.
4. Кейс повинен містити контрастні порівняння та узагальнювати висновки.
5. Кейс повинен мати центрального героя, вимагати розробку стратегії, містити статистику для аналізу.

Кожний кейс повинен мати чітку структуру, в якій виокремлено постановку задачі, завдання до ситуації, інформаційну базу, методичні рекомендації студенту до розв'язання та оформлення задачі.

Основними умовами ефективного навчання за допомогою кейс-стаді є ретельна підготовка до заняття в аудиторії, якість обговорення й активної участі та взаємодії між студентами. Готуватись до роботи з кейсом в аудиторії мають як студенти, так і викладачі.

Участь студента в дискусії оцінюється за параметрами: теоретична підготовка студента, аргументованість пропозицій, логічність, висування оригінальних альтернатив.

Для демонстрації своїх досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуального завдання доцільно використовувати презентації (виступи перед аудиторією).

Цілі презентації:

- мотивувати кого-небудь до ухвалення рішення, розгляду питання;
- переконати кого-небудь у потенційному успіху вашої пропозиції;
- проінформувати про що-небудь реально зацікавлену сторону.

Успішність підготовки до практичних занять і складання заліку або іспиту значною мірою залежить від організації самостійної роботи студентів. Основною метою самостійної роботи студентів має стати активізація систематичної роботи, індивідуалізація навчання, підвищення якості засвоєння навчальної дисципліни. Самостійна робота здебільшого стає чи не єдиним способом виховання самостійності у набутті знань. Методичні матеріали для самостійної роботи повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента.

Завдяки практичним заняттям майбутні фахівців мають набути навичок з аналізу та критичного мислення, вміння демонструвати різні позиції та погляди, передбачувати наслідки від впровадження управлінських рішень, навичок оцінювання альтернативних варіантів в умовах невизначеності.

Особлива увага викладача повинна приділятись формуванню у студентів таких практичних навичок:

1) уміння мотивувати самого себе та інших;
2) здатність і вміння працювати в команді;
3) визначення важливої для аналізу інформації;
4) уміння визначати проблему й аналізувати альтернативні варіанти її вирішення;
5) вміння зосереджуватись і приймати рішення у стресових ситуаціях;
6) формування практичних навичок роботи з інформацією.

У зв'язку з тим, що стратегія розвитку МАУП полягає у підвищенні якості навчання, викладачами кафедри менеджменту підготовлено та видано практикум з навчальної дисципліни "Основи менеджменту".

Незважаючи на значний обсяг видань з висвітлення теоретико-методологічних засад менеджменту, серед яких підручники, навчальні посібники, курси лекцій, монографії, відчувається брак наукових праць навчального спрямування, які б з'ясовували практичні аспекти застосування надбань науки менеджменту в умовах України.